

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОСНОВИ СІМЕЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено старшим викладачем кафедри загальної та практичної психології *Є. О. Варлаковою*

Затверджено на засіданні кафедри психології (протокол № 10 від 29.05.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Варлакова Є. О. Навчальна програма дисципліни “Основи сімейного консультування” (для бакалаврів). — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2010. — 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Основи сімейного консультування”, вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Останнім часом в Україні інтенсивно розвивається служба сім'ї, створюються багатопрофільні заклади і організації для сприяння сім'ї, допомоги їй долати труднощі. Йдеться про сімейне консультування, що до останнього часу здійснювалося здебільшого у кризових і психотерапевтичних центрах лікарями-психіатрами і психотерапевтами.

І хоча сімейне консультування на сьогодні є чи не найбільш затребуваним у суспільстві різновидом психологічної допомоги, але його науково-методичне забезпечення з урахуванням вітчизняних та соціокультурних умов є чи не найменш розробленою ланкою у сфері теорії та практики консультативної роботи.

Це пов'язано, перш за все, з недостатнім вивченням сім'ї як феномена соціального життя, як клієнта психологічної допомоги, по-друге, з проблемами професійної ідентифікації сімейних консультантів та їх підготовки, по-третє, з недостатньою визначеністю ключових понять галузі, видів, форм та стратегій надання психологічної допомоги сім'ї, теоретико-методичних підходів, які доцільно адаптувати та розробляти у наших умовах.

Запропонована програма передбачає розгляд означених вище проблем сімейного консультування та в цілому дає психологу, особливо початківцю, широку науково-методичну основу для психологічної допомоги сім'ї.

Мета вивчення курсу “Основи сімейного консультування” — забезпечення професійної компетентності психологів з підготовки та проведення сімейного консультування, а також надання знань щодо класичних теоретичних напрямів і сучасних моделей сімейного консультування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОСНОВИ СІМЕЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Соціально-психологічний портрет сучасної української сім'ї
1	Сім'я в умовах полімодальної кризи суспільства
2	Сім'я як соціальна система суспільства
3	Життєвий цикл української сім'ї
	Змістовий модуль II. Сімейне консультування як різновид психологічної допомоги
4	Сімейне консультування: поняття, складові та специфіка
5	Особливості сімейного консультування
6	Ключові проблеми сімейного консультування
	Змістовий модуль III. Напрями сімейного консультування
7	Психодинамічний напрям сімейного консультування
8	Когнітивно-біхевіористичний напрям сімейного консультування
9	Гуманістичний напрям у сімейному консультуванні
	Змістовий модуль IV. Моделі сімейного консультування
10	Структурна модель консультування
11	Модель психологічного консультування сім'ї, що базується на теорії сімейних систем М. Боуена
12	Соціометричні техніки роботи з сім'єю
13	Комунікативна модель психологічного консультування сім'ї
	Змістовий модуль V. Спеціальні проблеми сімейного консультування.
14	Робота психолога-консультанта щодо розв'язання подружніх конфліктів
15	Робота психолога-консультанта з проблем виховання дітей у сім'ї
16	Проблема розлучень та повторних шлюбів
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“ОСНОВИ СІМЕЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Соціально-психологічний портрет сучасної української сім'ї

Тема 1. Сім'я в умовах полімодальної кризи суспільства

Потреби створення сім'ї. Поняття “шлюб” та “сім'я”. Функції сім'ї. Типи сімей. Сучасні тенденції та особливості розвитку української сім'ї. Зв'язок між становищем сім'ї та полімодальною кризою у суспільстві. Трансформація шлюбу та сім'ї за часів Радянського Союзу. Зміна традиційних (християнських) основ цінності шлюбу. Сучасні різновиди шлюбу.

Література [1; 4; 6; 13; 20; 32; 38; 56]

Тема 2. Сім'я як соціальна система суспільства

Сім'я як мала група. Типи сімейних стосунків: симбіотичні, дистантні, конфліктні, амбівалентні. Закон гомеостазу та закон розвитку сім'ї. Два рівні змін у системі сім'ї: зміни першого порядку (структурні зміни), зміни другого порядку (зміни взаємин). Основні структурні характеристики сім'ї: згуртованість, ієрархічність, кордони. Взаємини між сім'єю та соціальним оточенням (зовнішні кордони). Взаємини між різними підсистемами всередині родини (внутрішні кордони). Типи кордонів за ступенем дифузності (гнучкості): розмиті, прониклі, жорсткі. Трикутник як одиниця аналізу сімейних структур. Функціональні та дисфункціональні сім'ї, їх особливості.

Література [5; 11; 13; 20; 32; 33; 38; 56]

Тема 3. Життєвий цикл української сім'ї

Поняття життєвого циклу сім'ї. Класифікація життєвого циклу сім'ї у зарубіжних та вітчизняних дослідженнях. Період залицяння (“Монада”). Період без дітей (“Діада”). Період народження дітей у сім'ї (“Експансія”). Період зрілого шлюбу (“Стабілізація”). Період, коли діти залишають дім. Період “пустого гнізда”. Останній період життєвого циклу сім'ї.

Література [1; 3; 4; 10; 16; 20; 27; 28; 35; 41; 57]

Змістовий модуль II. Сімейне консультування як різновид психологічної допомоги

Тема 4. Сімейне консультування: поняття, складові та специфіка

Поняття сімейного консультування та його складові. Основні задачі сімейних консультантів. Особливості сімейного та подружнього консультування. Класифікація підвидів подружнього консультування: дошлюбне; подружнє; консультування з питань розлучень; консультування після розлучення (за В. Ю. Меновціковим). Історичні корені сімейного консультування. Функції психологічного консультування щодо сімейних проблем: просвітницько-інформативна та терапевтична.

Література [2; 7; 18; 24; 26; 29; 31; 32; 34; 36; 39; 47; 49]

Тема 5. Особливості сімейного консультування

Проблеми та кризи в сім'ї як передумова звернення до психолога. Класифікація сімей залежно від їхньої здатності вирішити нормативні та ненормативні кризи: зрілі, псевдоблагополучні, проблемні сім'ї. Особливості молоді сім'ї. Специфіка консультування молоді сім'ї. Доцільність сімейного консультування. Основні принципи та правила сімейного консультування.

Література [4; 6; 13; 20; 32; 33; 41; 45; 48; 51–53; 55]

Тема 6. Ключові проблеми сімейного консультування

Сімейне консультування: Проблеми взаємин із теперішніми чи колишніми родичами. Психолого-педагогічні проблеми. Проблеми взаємин батьків і дітей. Подружнє консультування. Проблеми вибору партнера. Проблеми взаємин. Сексуальні проблеми. Стан до чи після розлучення. Консультування з особистісних питань (індивідуальних): Проблеми міжособистісних стосунків. Внутрішні конфлікти. Психологічні травми та страхи. Проблеми особистісного зростання.

Література [8; 9; 14; 15; 17; 19; 22; 23; 25; 30; 37; 42; 44; 50]

Змістовий модуль III. Напрями сімейного консультування

Тема 7. Психодинамічний напрям сімейного консультування

Основні ознаки психоаналітичного підходу: аналіз історичного минулого членів сім'ї, їхніх неусвідомлених бажань, психологічних проблем і взаємних проєкцій, що переживались на ранніх етапах онтогенезу і відтворювались в актуальному досвіді.

Література [2; 5; 9; 11; 12; 14; 15; 30; 45; 48; 53; 54]

Тема 8. Когнітивно-біхевіористичний напрям сімейного консультування

Основний принцип поведінкового консультування. Техніки сімейного поведінкового консультування. Тренінг батьківських здібностей, тренінг умінь оцінювати та коригувати сімейні стосунки тощо. Техніки, побудовані на використанні оперантного обумовлення: шейпінг, жетонна система, контрактна система, тайм-аут. Техніки, побудовані на класичному обумовленні: систематична десенсибілізація, імплізивна терапія. Когнітивно-афективні техніки: “зупинка думок”, моделювання, реатрибуція.

Література [2; 5; 9; 11; 12; 14; 15; 30; 45; 48; 53; 54]

Тема 9. Гуманістичний напрям у сімейному консультуванні

Клієнт-центроване сімейне консультування. Стадії консультативної роботи: встановлення контакту з клієнтом, психодіагностика причин неблагополуччя та виявлення можливих способів допомоги, корекційні заходи, спрямовані на вирішення проблеми шляхом активації психологічних ресурсів клієнта та сім'ї загалом. Принципи клієнт-центрованого сімейного консультування: активне слухання, конгруентність, позитивне ставлення, емпатія.

Література [2; 5; 9; 11; 12; 14; 15; 30; 45; 48; 53; 54]

Змістовий модуль IV. Моделі сімейного консультування

Тема 10. Структурна модель консультування

Основні представники моделі: Мінухін Сальвадор, Монтальво Броліо, Герні Бернард, Розман Берніс.

Структура сім'ї. Система підтримки структури сім'ї: генетична система підтримки структури сім'ї, система компліментарних / доповнюючих ролей. Субсистеми сім'ї (холони). Субсистема подружньої пари. Субсистема батьків. Субсистема дітей (сиблінгів). Кордони між сімейними субсистемами. Вигідні, дифузні та чіткі кордони сімейного життя.

Цілі психологічної допомоги сім'ї у межах структурної моделі. Робота психолога з сім'єю. Типові порушення життєдіяльності сім'ї за Сальвадором Мінухіним. Втручання, які змінюють кордони та ієрархію всередині неблагополучних сімей. Робота з домінуючими афектами у неблагополучних сім'ях. Методика детриангуляції Карла Джонсона як спосіб профілактики конфліктів між батьками та підлітками.

Структурні техніки як засоби інтервенції та реорганізації структури сімейної системи. Структурні техніки: відстеження, підтримка меж між поколіннями, приєднання до субсистеми, сімейний ритуал, відпустка, обмін ролями. Переваги використання структурних технік.

Література [2; 11; 12; 18; 21; 31; 36; 40; 45; 47–49; 52; 53]

Тема 11. Модель психологічного консультування сім'ї, що базується на теорії сімейних систем М. Боуена

Основні представники: Боуен Мюррей, Бошормені — Надь Іван, Ніколс М. Ульріх. Основні теоретичні положення.

Диференціація “Я”. Риси добре диференційованої особистості. Якості недиференційованої особистості: емоційна незрілість, низька стресостійкість, залежність від масової свідомості і думки оточення, догматизм, нереалістична самооцінка.

Методологічні принципи сімейного системного консультування: циркулярність, гіпотетичність, нейтральність. Етапи впливу на сімейну систему. Стратегії психологічного консультування сім'ї.

Література [2; 11; 12; 18; 21; 31; 36; 40; 45; 47; 48; 49; 53]

Тема 12. Соціометричні техніки роботи з сім'єю

Соціометричні техніки як метод діагностики ролей і функцій у конкретній соціальній ситуації. Соціометрія як метод корекції внутрішньосімейної взаємодії. Соціометричні техніки: сімейна соціогра-

ма, генограма, екокарта, сімейний простір, сімейна скульптура, рольова карткова гра. Переваги використання соціометричних технік.

Література: [2; 11; 12; 18; 21; 31; 36; 40; 45; 47–49; 53]

Тема 13. Комунікативна модель психологічного консультування сім'ї

Комунікативна модель консультування як спосіб дослідження ефективних і неефективних (деструктивних) комунікацій всередині сім'ї. Основні представники: Бейтсон Грегори, Вацлавік Пол, Сатир Вірджинія, Бендлер Річард, Гріндер Джон.

Особливості підходу. Робота з викривленнями чужих повідомлень. Стратегія психологічної роботи з викривленими чужими повідомленнями. Робота з викреслюванням та узагальненням. Робота з не конгруентними повідомленнями. Сутність не конгруентності спілкування. Причини не конгруентних повідомлень. Методика роботи з сім'ями, де мають місце не конгруентні повідомлення (за В. Сатир).

Література [2; 11; 18; 21; 31–33; 36; 40; 45; 47–49; 52; 53]

Змістовий модуль V. Спеціальні проблеми сімейного консультування

Тема 14. Робота психолога-консультанта щодо розв'язання подружніх конфліктів

Поняття подружнього конфлікту. Конструктивні та деструктивні функції конфлікту. Методика “Конструктивна сварка” С. Кратохвіла. Методика “Подружній договір” (“Техніка списку”). Методика “Подружня конференція”. Методика “Сімейна порада”. Методика психологічної діагностики та корекції конфліктного спілкування в сім'ї В. А. Смехова. Методика “Реакція подружжя на конфлікт”.

Література [2; 4; 6; 10–13; 16; 17; 24; 31; 32; 38; 41; 43; 46]

Тема 15. Робота психолога-консультанта з проблем виховання дітей у сім'ї

Причини, з приводу яких виникають проблеми виховання дітей у сім'ї. Типи технік виховання, які використовуються батьками. Техніки, які базуються на пріоритеті сили. Техніки, які базуються на позбавленні любові. Техніки, які базуються на індукції. Опитувальник

АСВ. Методика БОД (“Батьків оцінюють діти”). Рекомендації для оптимізації спілкування між батьками та дітьми з синдромом дефіциту уваги.

Література [3; 4; 9; 10; 12; 19; 20; 22; 24; 25; 30; 35; 37; 41; 47; 55; 57]

Тема 16. Проблема розлучень та повторних шлюбів

Причини розлучень. Переінтерпретація проблеми: розлучення як вираження бажання покращити якість свого життя. Аналіз генезису стану подружнього розриву. Можливі причини бажання розлучитись та робота над ними, спрямована на запобігання розлучень. Періодизація процесу після розлучення. Типи взаємин розлучених батьків. Правила в бінклеарній сім'ї. Відчуженість від свого образу життя як можливий фактор скорочення спілкування між партнерами, фактор подружніх зрад та розлучень. Саморуйнівна поведінка тих, хто розлучується, профілактика. Наслідки розлучення для чоловіків, жінок та дітей. Вплив розлучення батьків на дітей. Повторні шлюби. Типи повторних шлюбів.

Література: [4; 6; 10; 13; 16; 31; 33; 35; 37; 38; 41; 43; 44; 46; 55–57]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Номер варіанта контрольної роботи студент вибирає за останньою цифрою номера своєї залікової книжки (див. таблицю).

Остання цифра залікової книжки	Номер варіанта роботи
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	1
7	2
8	3
9	4
0	5

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Місце сімейного консультування у системі психологічної допомоги.
2. Системна модель сімейного консультування.
3. Робота з образами в сімейному консультуванні.

Варіант 2

1. Історичні корені сімейної терапії та сімейного консультування.
2. Психодинамічний напрям у сімейному консультуванні.
3. Соціометричні техніки.

Варіант 3

1. Порівняльний аналіз сімейного та індивідуального консультування.
2. Гуманістичний напрям у сімейному консультуванні.
3. Структурні техніки.

Варіант 4

1. Професійна підготовка сімейних консультантів.
2. Комунікативна модель сімейного консультування.
3. Поведінкові техніки.

Варіант 5

1. Когнітивно-біхевіористичний напрям у психологічному консультуванні.
2. Структурна модель сімейного консультування.
3. Парадоксальні техніки.

Варіант 6

1. Сімейне консультування як психологічна допомога.
2. Концепції психологічного консультування сім'ї М. Боуена і Д. Ульріха.
3. Техніки сімейного поведінкового консультування: загальна характеристика.

Варіант 7

1. Напрями сімейного консультування.
2. Когнітивно-біхевіористичний напрям у сімейному консультуванні.
3. Робота психолога з неблагополучними сім'ями.

Варіант 8

1. Функції психологічного консультування щодо сімейних проблем.

2. Когнітивно-афективні техніки: “зупинка думок”, моделювання, реатрибуція.
3. Сімейна система.

Варіант 9

1. Відмітні ознаки сімейного консультування та сімейної психотерапії.
2. Принципи клієнт-центрованого сімейного консультування.
3. Сімейні субсистеми.

Варіант 10

1. Порівняльний аналіз сімейного та індивідуального консультування.
2. Методика роботи із сім'ями (за В. Сатир).
3. Межі міжсімейних субсистем.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сімейне консультування як психологічна допомога.
2. Історичні корені сімейної психотерапії та сімейного консультування.
3. Функції психологічного консультування щодо сімейних проблем.
4. Відмітні ознаки сімейного консультування та сімейної психотерапії.
5. Порівняльний аналіз сімейного та індивідуального консультування.
6. Професійна підготовка сімейних консультантів.
7. Напрями сімейного консультування.
8. Психодинамічний напрям у сімейному консультуванні.
9. Основні ознаки психоаналітичного підходу.
10. Концепція психологічного консультування сім'ї М. Боуена.
11. Концепція контекстової психологічної допомоги сім'ї Д. Ульріха.
12. Техніки психоаналітичного сімейного консультування: вільні асоціації.
13. Техніки психоаналітичного сімейного консультування: конфронтація.
14. Техніки психоаналітичного сімейного консультування: інтерпретація.

15. Техніки психоаналітичного сімейного консультування: робота зі снами.
16. Техніки психоаналітичного сімейного консультування: ранніми спогадами.
17. Обмеження використання психоаналітичного консультування.
18. Когнітивно-біхевіористичний напрям у сімейному консультуванні.
19. Основний принцип поведінкового консультування.
20. Техніки сімейного поведінкового консультування: загальна характеристика.
21. Техніки, побудовані на використанні оперантного обумовлення: шейпінг, жетонна система, контрактна система, тайм-аут.
22. Техніки, побудовані на класичному обумовленні: систематична десенсибілізація, імплзивна терапія.
23. Когнітивно-афективні техніки: “зупинка думок”, моделювання, реатрибуція.
24. Гуманістичний напрям у сімейному консультуванні,
25. Клієнт-центроване сімейне консультування.
26. Стадії консультативної роботи із сім'єю.
27. Принципи клієнт-центрованого сімейного консультування.
28. Моделі сімейного консультування.
29. Структурна модель.
30. Сім'я як мала соціальна група.
31. Сімейна система.
32. Функціональні та дисфункціональні сім'ї.
33. Закони формування сімейної системи.
34. Етапи життєдіяльності сім'ї.
35. Параметри сімейної системи.
36. Структура сім'ї та системи її підтримання.
37. Сімейні підсистеми.
38. Конструктивні та неконструктивні засоби формування сімейної підсистеми “чоловік — дружина”.
39. Особливості розвитку сімейної ієрархії.
40. Межі міжсімейних підсистем.
41. Види меж (ригідні, дифузні і визначені) та їх ознаки.
42. Типові труднощі, що загрожують життєдіяльності сім'ї (за С. Минухіним).
43. Цілі психологічної допомоги сім'ї за структурною моделлю.
44. Етапи сімейного консультування (структурна модель).

46. Робота психолога з неблагополучними сім'ями (за С. Минухіним і К. Джонсоном).
47. Методика детриангуляції К. Джонсона.
48. Модель системного сімейного консультування М. Боуена.
49. Сім'я як система емоційних стосунків.
50. Основні концепції теорії системного сімейного консультування.
51. Недиференційована особистість.
52. Емоційно єдина сім'я.
53. Сімейний трикутник.
54. Механізм триангуляції.
55. Методологічні принципи сімейної системної психотерапії та консультування.
56. Етапи впливу на сімейну систему.
57. Загальна схема роботи із сім'єю.
58. Комунікативна модель сімейного консультування.
59. Спрямованість психологічної допомоги за комунікативною моделлю.
60. Методика роботи із сім'ями (за В. Сатир).
61. Структуровані техніки: загальна характеристика.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Актуальні проблеми психології*: Т. 3: Консультативна психологія і психотерапія: Зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, З. Г. Кісарчук. — Вип. 3. — К.: Міленіум, 2005. — 244 с.
2. *Айви А. Е., Айви М. Б., Саймек-Даунинг Л.* Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: Практ. руководство. — М., 2000. — 487 с.
3. *Алешина Ю. Е.* Индивидуальное и семейное консультирование. — 2-е. изд. — М., 2005. — 208 с.
4. *Андреева Т. В.* Семейная психология: Учеб. пособие. — СПб.: Речь, 2005. — 244 с.
5. *Бондаренко О. Ф.* Психологічна допомога особистості: Навч. посіб. — Харків: Фоліо, 1996.
6. *Бондарчук О. І.* Психологія сім'ї: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2001.

7. *Варга А. Я., Драбжина Т. С.* Системная семейная психотерапия: Краткий лекционный курс. — СПб.: Речь, 2001.
8. *Васьківська С. В.* Основи психологічного консультування: Навч. посіб. — К.: Четверта хвиля, 2004. — 256 с.
9. *Групповое психологическое консультирование: Краткий курс лекций / Е. М. Лысенко, Т. А. Молодиченко.* — М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. — 159 с.
10. *Грюнвальд Бернис Б., Макаби Гарольд В.* Консультирование семьи: Пер. с англ. — М., 2004. — 416 с.
11. *Елизаров А. Н.* Основы индивидуального и семейного психологического консультирования: Учеб. пособие. — 3-е изд., перераб. и доп. — М., 2007. — 352 с.
12. *Елизаров А. Н.* Психологическое консультирование семьи: Учеб. пособие. — 3-е изд., стер. — М., 2008. — 400 с.
13. *Кісарчук З. Г., Єрмусевич О. І.* Психологічна допомога сім'ї: Навч. посіб.: У 3 кн. — К., 2006. — 128 с.
14. *Колесникова Г. И., Стародубцев С. В.* Основы психологического консультирования: Учеб. пособие. — М.: ИКЦ “МарТ”; Ростов н/Д: ИЦ “МарТ”. — 2006. — 192 с.
15. *Кочюнас Р.* Основы психологического консультирования: Пер. с лит. — М., 2000. — 240 с.
16. *Кратохвил С.* Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний: Пер. с чеш. — М.: Медицина, 1991.
17. *Лютова-Робертс Е. К.* Тренинг начинающего консультанта: ведение доверительной беседы. — СПб.: Речь, 2007. — 307 с.
18. *Маданес К.* Стратегическая семейная терапия. — М., 1999.
19. *Мастерство психологического консультирования / Под ред. А. А. Бадхена, А. М. Родиной.* — СПб.: Речь, 2006. — 240 с.
20. *Мілютіна Катерина.* Психологія сім'ї: Техніки раціонально-інтуїтивної психокорекції родини. — К., 2007. — С.144.
21. *Минухин С., Фишман Ч.* Техники семейной терапии: Пер. с англ. — М., 1998.
22. *Моховиков А. Н.* Телефонное консультирование. — М.: Смысл, 2001. — 494 с.
23. *Мэй Р.* Искусство психологического консультирования: Как давать и обретать душевное здоровье / Пер. с англ. М. Будыниной, Г. Пимочкиной. — М., 2001. — 256 с.
24. *Немов Р. С.* Психологическое консультирование: Учебник — М., 2003. — 528 с.

25. *Пахальян В. Э.* Психологическое консультирование: Учеб. пособие. — СПб.: Питер, 2008. — 256 с.
26. *Петрушин С. Д.* Резонансное консультирование (Консультант — централизованный подход): Учеб. пособие. — М., 2008. — 158 с.
27. *Практика телефонного консультирования: Хрестоматия /* Ред.-сост. А. Н. Моховиков. — 2-е изд., доп. — М.: Смысл, 2005. — 463 с.
28. *Психологічна допомога сім'ї: Навч. посіб.: У 3 кн. — Кн. 2 /* За заг. ред. З. Г. Кісарчук. — К., 2006. — 160 с.
29. *Психологічна допомога сім'ї: Навч. посіб.: У 3 кн. — Кн. 2 /* За заг. ред. З. Г. Кісарчук. — К., 2006. — 144 с.
30. *Психологический практикум по консультированию: Учеб. пособие /* Г. И. Колесникова, Е. С. Берковченко, А. В. Волочай. — Ростов н/Д: Феникс, 2007. — 318 с.
31. *Ричардсон Р. У.* Силы семейных уз: Руководство по психотерапии в помощь семье. — СПб.: Акцидент, 1994.
32. *Румянцева Т. В.* Психологическое консультирование: диагностика отношений в паре: Учеб. пособие. — СПб.: Речь, 2006. — 176 с.
33. *Сатир В.* Психотерапия семьи. — СПб.: Речь, 2001.
34. *Столин В. В., Бодалев А. А.* Семья в психологической консультации. — М., 1989.
35. *Тодд Дж., Богарт А. К.* Основы клинической и консультативной психологии: Пер. с англ. — СПб., 2001. — 768 с.
36. *Хейли Д., Эриксон М.* Стратегии семейной терапии: Пер. с англ. — М.: Ин-т общегуманит. исслед., 2001.
37. *Цимбалюк І. М.* Психологічне консультивання та корекція: Модульно-рейтинговий курс: Навч. посіб. — К., 2005. — 656 с.
38. *Шейнов В. П.* Женщина плюс мужчина: Познать и покорить. — Минск: Харвест, 2003. — 1008 с.
39. *Шнейдер Л. Б.* Основы консультативной психологии: Учеб. пособие. — М.: Из-во Москов. психол.-соц. ин-та; Воронеж: Из-во НПО «МОДЭК», 2005. — 352 с.
40. *Шерман Р., Фредман Н.* Структурированные техники семейной и супружеской терапии: Руководство. — М., 1997.
41. *Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В.* Психология и психотерапия семьи. — СПб.: Питер, 1999.

42. *Бьюдженталь Дж.* Искусство психотерапевта. — СПб.: Питер, 2001.
43. *Емельянова Е. В.* Треугольники страданий. — СПб.: Речь, 2007. — 224 с.
44. *Кейд Б., О'Хейлон В.* Краткосрочная психотерапия. — М.: Ин-т общегуманит. исслед., 2001.
45. *Коттлер Дж., Браун Р.* Психотерапевтическое консультирование. — СПб.: Питер, 2001.
46. *Москаленко В. Д.* Когда любви слишком много: Профилактика любовной зависимости. — М.: Психотерапия, 2006. — 224 с.
47. *Навайтис Г.* Семья в психологической консультации. — М.: Моск. психол.- соц. ин-т; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1999.
48. *Психотерапевтическая энциклопедия* / Под общ. ред. Б. Д. Карвасарского. — СПб.: ПитерКом, 1999.
49. *Пэнт П.* Семейная терапия и ее парадоксы: Пер. с англ. — М., 1998.
50. *Роджерс К.* О групповой психотерапии. — М., 1993.
51. *Саймон Р.* Один к одному (Беседы с создателями семейной терапии): Пер. с англ. — М., 1996.
52. *Сатир В.* Семейная терапия и NLP. — М.: Ин-т общегуманит. исслед., 1999.
53. *Техники консультирования и психотерапии: Тексты:* Пер. с англ. / Ред. и сост. У. С. Сахакиан. — М., 2000.
54. *Таланов В. Л., Малкина-Пых И. П.* Справочник практического психолога. — СПб.: Сова; М.: ЭКСМО, 2003.
55. *Шнейдер Л. Б.* Психология семейных отношений: Курс лекций. — М., 2000.
56. *Щербатых Ю. В.* Психология любви и секса. — М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. — 448 с.
57. *Ялом И. Д.* Лечение от любви и другие психотерапевтические новеллы/ Пер. с англ. А. Б. Фенько. — М., — 2005. — 288 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Основи сімейного консультування”	4
Зміст дисципліни “Основи сімейного консультування”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	10
Завдання для контрольних робіт.....	11
Питання для самоконтролю	13
Список літератури.....	14

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4854

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008